

Geliş / Received 20.04.2026
Kabul / Accepted 01.05.2026
Yayın / Published 01.06.2026
Atıf / Cite as Evcı, Ü. (2026). Balıșeyh'te Bitki Kökenli Yer Adları, *Rasyonalist Dergisi*, 1 (2), 118-130.
Araştırma Makalesi/Research Article <https://doi.org/10.5281/zenodo.20275273>

Balıșeyh'te Bitki Kökenli Yer Adları¹ Toponyms Of Plant Origin in Balıșeyh²

Ümit EVCİ*

Öz: Adlandırma eylemi, geçmişten günümüze insanın çevresini anlamlandırma sürecinde önemli bir yer tutmaktadır. İnsan, karşılaştığı varlıkları isimlendirerek onları zihninde konumlandırmakta ve bu yolla kendi anlam dünyasını oluşturmaktadır. Özellikle dikkat çeken ya da önem atfedilen canlı ve cansız unsurların adlandırılması, adın insan hayatındaki işlevini açıkça ortaya koyar. Bir varlığa ad vermek, onu sadece tanımlamakla sınırlı kalmaz; aynı zamanda zihinde belirli bir yere yerleştirme sürecini de içerir. Bu durum, bireyin düşünme biçimini düzenlerken öğrenme sürecini de kolaylaştırır. Böylece insan, karşılaştığı olay ve durumları daha anlaşılır bir çerçevede değerlendirebilir. Aynı zamanda adlar, kültürel birikimin aktarımında önemli bir rol üstlenir; toplumların değerleri, inançları ve yaşam biçimleri dil yardımıyla nesillere taşınır. Öte yandan adlandırma, günlük yaşamın iletişim bozukluğunu ortadan kaldırılabılır pratikliğini sağlayabildiği gibi bilimsel, coğrafi ve kültürel alanlarda kullanılan adlandırmaların bilginin yayılmasını ve paylaşımını da sağlar. Bu yönüyle ad verme hem kişinin düşünce yapısını oluşturan hem de toplumun düzenini sağlayan bir alışkanlıktır. Bu bağlamda adın kökeni, adlandırma geleneklerinin oluşumu ve ad türlerinin sınıflandırılması gibi konular ad bilimi kapsamında ele alınmaktadır. Ad bilimi, zamanla farklı alt disiplinlere ayrılmıştır. Yer adları bilimi bu disiplinlerden biri olup, insanların yaşadıkları yerlere verdikleri isimleri incelemektedir. Yer adları yalnızca bir mekânı tanımlamakla kalmaz; aynı zamanda toplumların kültürel, sosyal ve duygusal dünyasını yansıtır. Bu nedenle bir yerin adı, o topluluğun kültürel kimliğinin önemli bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Yer adlarının oluşum sürecinde birçok unsur etkili olmaktadır. Toplumun yaşam biçimi, gelenek ve görenekleri, dili ve dini inançları bu süreçte belirleyici olurken; şahıs adları, bitki ve hayvan adları, efsaneler, meslekler ve tarihsel olaylar da adlandırmaya yön vermektedir. Bu çeşitlilik, yer adlarının zengin ve çok yönlü bir anlam yapısına sahip olmasını sağlamaktadır. Yer adlarının zenginliği ve çeşitliliği bağlamında Balıșeyh ilçesine bağlı yirmi sekiz köyde yer alan ve bitki adlarından türetilmiş yer adları ele alınmıştır. Bu adların büyük kısmının halk arasında kullanılmaya devam ettiği görülmektedir. Söz konusu yer adlarının değerlendirilmesi, yalnızca söz varlığı çalışmalarına katkı sunmakla kalmayıp aynı zamanda dil bilimi açısından da önemli verileri ortaya koyacaktır. Bu çalışma, yer adlarının nasıl oluştuğunu ve zaman içinde nasıl korunduğunu göstermesinin yanı sıra yerel kültürün ve dilin zenginliğinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayarak gelecek nesillere aktarılması açısından önemlidir. Elde edilen bulgular, benzer konularda yapılacak araştırmalar için yol gösterici nitelik taşıyacak ve araştırmacılara örnek bir inceleme alanı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mikrotoponomi, Ad bilimi, yer adları bilimi, bitki adları, Balıșeyh.

¹ Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Programında Prof. Dr. Ahmet KARADOĞAN danışmanlığında yürütölen Ümit EVCİ tarafından hazırlanan “Balıșeyh İlçesi Yer Adları” adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

² This study is derived from the master's thesis titled “Place Names of Balıșeyh District” (Balıșeyh İlçesi Yer Adları), prepared by Ümit EVCİ under the supervision of Prof. Dr. Ahmet KARADOĞAN in the Turkish Language Master's Program, Department of Turkish Language and Literature, Institute of Social Sciences at Kırıkkale University.

* Öğr. Gör. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, TÖMER, Lecturer Dr., Kırıkkale University, Turkish Language Teaching Center. evciumit2@gmail.com, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-4406-292X

Abstract: The act of naming has held an important place in humanity's process of making sense of its environment from the past to the present. By naming the entities it encounters, humans position them in their minds and, in this way, construct their own world of meaning. The naming of living and non-living elements that attract attention or are attributed importance clearly reveals the function of names in human life. Giving a name to a being is not limited to merely defining it; it also involves the process of placing it in a specific position in the mind. This situation regulates the individual's way of thinking while also facilitating the learning process. Thus, humans can evaluate the events and situations they encounter within a more comprehensible framework. At the same time, names play a significant role in the transmission of cultural accumulation; the values, beliefs, and ways of life of societies are passed down to future generations through language. On the other hand, naming not only provides practicality by eliminating communication confusion in daily life, but also enables the dissemination and sharing of knowledge through scientific, geographical, and cultural naming systems. In this respect, naming is a practice that both shapes the individual's way of thinking and ensures social order. In this context, issues such as the origin of names, the formation of naming traditions, and the classification of name types are examined within the scope of onomastics. Over time, onomastics has been divided into various sub-disciplines. Toponymy is one of these disciplines and studies the names given by people to the places they inhabit. Place names do not merely identify a location; they also reflect the cultural, social, and emotional world of societies. Therefore, the name of a place is considered an important part of the cultural identity of that community. Many factors influence the formation process of place names. While the way of life, traditions and customs, language, and religious beliefs of a society are decisive in this process, personal names, plant and animal names, legends, professions, and historical events also shape naming practices. This diversity ensures that place names possess a rich and multifaceted semantic structure. Within the context of the richness and diversity of place names, the place names derived from plant names found in twenty-eight villages of the Balıseyh district have been examined. It has been observed that most of these names continue to be used among the local people. The evaluation of these place names will not only contribute to studies on vocabulary but will also reveal important data from a linguistic perspective. This study is significant in that it demonstrates how place names are formed and preserved over time, while also contributing to a better understanding of the richness of local culture and language and ensuring its transmission to future generations. The findings obtained will serve as a guide for future research on similar topics and will provide researchers with an exemplary field of study.

Keywords: Microtoponymy, Onomastics, Toponymy, Plant Names, Balıseyh.

Extended Abstract: Place names are among the most important linguistic elements that reflect a society's historical background, cultural values, and relationship with its environment. They are not merely labels used to identify locations; they also preserve traces of social memory, daily life, and local culture. In particular, place names derived from plant names provide valuable information about a region's natural environment and the ways in which people interact with it. This study aims to identify and examine the place names in Balıseyh district of Kırıkkale that originate from plant names. The main objective is to determine the lexical and semantic characteristics of these names, reveal the naming traditions behind them, and evaluate their contribution to the cultural and linguistic heritage of the region. In this respect, the study seeks to document an important part of the local vocabulary while also contributing to the broader field of Turkish toponymy. Rapid urbanization, migration, and the increasing influence of mass media have caused many traditional place names to fall out of use. This situation is particularly evident in rural areas, where orally transmitted local names are gradually disappearing. As older generations pass away, valuable linguistic and cultural data risk being lost. Although numerous studies have been conducted on Turkish place names, research specifically focusing on plant-based microtoponyms remains limited. Moreover, Balıseyh district has not previously been examined comprehensively from this perspective. This gap in the literature constitutes the main problem of the study. Recording and analyzing these names before they disappear is therefore both a linguistic necessity and a cultural responsibility. The study addresses this need by systematically documenting plant-derived place names still used among the local population. The study was carried out using qualitative research methods, particularly fieldwork and descriptive analysis. The research area includes all settlements within Balıseyh district, consisting of four neighborhoods and twenty-eight villages. Each settlement was visited in person. Data were collected through face-to-face interviews with local residents. Village headmen, members of village councils, and elderly inhabitants served as the primary sources of information. During these interviews, place names associated with plants

were identified, their pronunciations were recorded, and their locations were verified on-site. This approach ensured both linguistic accuracy and geographical reliability. After the collection stage, all identified place names were analyzed using lexical-semantic methods. The names were classified according to their structural properties, semantic features, and naming motivations. They were also arranged alphabetically and associated with the villages or neighborhoods in which they occur. This systematic classification allowed for a comprehensive evaluation of the data. The research identified a total of sixty-six place names derived from twenty-three different plant names across the villages of Balışeyh. These names demonstrate the strong connection between the local population and the natural environment. Among the identified plant names, "kavak" (poplar) was the most frequently encountered, appearing in twelve different place names. It was followed by "karaağaç" (elm) with eight examples and "çam" (pine) with six examples. Other commonly used plant names included çalı, iğde, and yonca. The prevalence of these names suggests that these plants once played a significant role in the landscape and daily life of the region. The study also revealed that many place names were formed through derivational suffixes such as -lı, -lik, and -ca. Examples include Ardıçlı, Çamlıca, Meşelik, and Yoncalık. Such formations indicate productive word-formation processes in Turkish and reflect the linguistic creativity of local speakers. In addition to straightforward naming based on vegetation, some place names carry cultural and social meanings. Names such as Ayva Dede and Badem Dede are associated with sacred places where local people gather for rain prayers and communal rituals. Similarly, Kanlı Kavak preserves the memory of a tragic historical event. These examples demonstrate that place names often function as repositories of collective memory. Another important finding is that most of these names remain actively used by the local population. This continued usage highlights their importance in maintaining local identity and preserving oral tradition. The findings clearly show that plant-based place names occupy an important place in the linguistic and cultural landscape of Balışeyh. These names not only reflect the district's former vegetation and ecological characteristics but also reveal the close relationship between humans and nature. From a linguistic perspective, the identified names provide valuable data regarding vocabulary, morphology, and semantic development in regional Turkish. From a cultural perspective, they preserve local beliefs, traditions, and historical experiences. In this sense, place names serve as living monuments of cultural memory. The study also emphasizes the urgent need to document local place names. Modernization and language change threaten the survival of many traditional names, especially in rural communities. Recording these names through academic research helps ensure their transmission to future generations. In conclusion, the plant-derived place names of Balışeyh represent an important component of both Turkish linguistic heritage and regional cultural identity. Similar studies conducted in other regions would further enrich our understanding of Turkish toponymy and contribute to the preservation of local cultural values. The present study, therefore, offers a valuable model for future research in the field.

GİRİŞ

İsimlerin kökenine ve anlamına inerek toplumların geçmişine ışık tutan adbilimi, toplumun kültürel ve tarihi gelişim sürecini anlatmaktadır. Dilbilimden tarihe, sosyolojiden arkeolojiye kadar pek çok bilim dalıyla iç içe olan bu alan, Batı'da ayrı bir uzmanlık alanına sahip olsa da ülkemizde diğer bilimlerin içinde varlığını sürdürmektedir (Keleş, 1996, s. 1). İnsanlar herhangi bir olayı, durumu veya olguyu kendi yaşantılarına, duygularına veya o an ne hissediyorlarsa ona göre adlandırdıkları gibi, bir nesneyi, eşyayı veya bir bölgeyi ve yeri de kendi hissettiklerinden yola çıkarak adlandırabilmiştir. Örneğin, “Oküz Sıçırdan”, bu yer adı Balıçeyh ilçesinde bir köye aittir. Köyde yaşayan insanların bu bölgeye “Oküz Sıçırdan” demelerinin sebebi ise çok zor çıkılan bir tepe olmasıdır. Bir başka örnek ise, Ğanlı āvaḥ yer adıdır. Bu bölgede ise daha evvel biri kendini kavak ağacına astığı için böyle adlandırılmış. Örneklerden yola çıkarak insanoğlu yaşadığı olumlu ve olumsuz olaylar sonucunda kendi hissettiklerini, bir nevi anlamlandırmak adına adlandırma yapmaktadır.

Aksan, ad bilimi Özel Adlar Alanı ve Tür Adlar Alanı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Aksan, 2003, s. 101). Aksan, Özel Adlar Alanı kısmında:

- a. Yer adbilim (toponymy).
- b. Coğrafya adları bilimi: Akarsu adları bilimi (hydronymy), dağ adları bilimi (oronymy),
- c. Kişi adları bilimi (anthroponymy) olarak tasnif etmiştir (Aksan, 2003, s. 102).

İsimlerin hangi prensiplerle verildiğini ve zaman içindeki gelişimini araştıran yer adları bilimi, yer adlarının oluşum sürecini, dilsel yapısını ve ad verme geleneğini inceleyen bir bilim dalıdır. Bu bilim dalı, isimlerin tarihsel kökenini ve anlamsal değişimlerini de ele alarak dilin söz varlığını aydınlatmaktadır (Eren, 2018, s. 11). Adbilimi (onomastik) çerçevesinde değerlendirilen yer adları, çoğunlukla insanların doğayı tanımlama ve hayatı kolaylaştırma ihtiyacından doğmuştur. Eskiden beri süregelen bu adlandırma geleneği, ait oldukları milletin dil yapısını ve kültürel değerlerini yansıtan dil hazinesidir (Şahin, 2011, s. 1807). Herhangi bir yere verilen adın rastgele olmadığını, yer adı verilirken birçok etkenlerden yola çıkıldığını bilinmektedir. Bu etkenler, yerin fizikî ve coğrafi özelliklerinin yanı sıra bölgede yaşayan insanların zihninde söz konusu yerin nasıl bir leksik-semantik çağrışımlar yaptığı da önemlidir. Yer adı verilirken, kişi adları (antropotoponim), kök adları (etnotoponim), orun adları (oykotoponim), su adları (hidrotoponim), dağ adları (orotoponim), bağ adları (agrotoponim), el adları

(horotoponim), orman adları (dirimotoponim), yol adları (dromotoponim), bitki adları (fitotoponim), hayvan adları (zootoponim), örgüt adları (ergotoponim), mit adları (mitotoponim), rüzgâr adları (anemotoponim), yıldız adları (astrotoponim), avcılık, hayvancılık ve tarıma yönelik yer adları, bir olaya dair yer adları, sosyal ve dinî hayat üzerine yer adları gibi birçok faktörden etkilenilmiştir.

Yer adları, içinde bulunduğu toplumun tarihinin, coğrafyasının, kültürel yapısının, sosyal hayatının, dilinin, dininin, duygu ve düşüncelerinin birer somut örneğidir. İnsanların örf ve âdetlerinin, yaşayış biçimlerinin, sosyokültürel etkinliklerinin, yaşadıkları ortak olaylara hissettikleri duygu ve verdikleri tepkilerin bir yansımasıdır. Geçmişten günümüze aktarılan değerlerin taşıyıcısıdır. Dolayısıyla yer adları, aynı bölgede yaşayan insanların ortak kimliğidir. Bu ortak kimliği oluşturmaya yardımcı etkenlerden biri de bitki adlarıdır. Çalışmanın konusu olan bitki adlarından oluşan yer adları, insanoğlunun yaradılışından beri çevresinde var olan bitkiler; hayatı kolaylaştırması, çeşitli faydalar sağlaması, duygulara somut karşılıklar sunması nedeniyle insan yaşamında önemli bir yer edinmiştir. İnsanın doğa ile olan bu sürekli etkileşimi bir yere ad verme eyleminde bitki adlarından da faydalanmayı mümkün kılmıştır. Bu çalışmada Kırıkkale ilinin Balışeyh ilçesine bağlı tüm köylerindeki bitki adlarından oluşan yer adları incelenmiştir. Hepsini gezilerek yüz yüze görüşme yapılan bu köylerde toplamda altmış sekiz adet bitki adlarından oluşmuş yer adları derlenmiştir. Derlenen bu yer adları alfabetik olarak sıralanmış ve yer adlarının geçtiği bölge belirtilmiştir.

ARAŞTIRMA YERİ, AMACI VE YÖNTEMİ

Bu araştırmada, Kırıkkale iline bağlı Balışeyh ilçesi sınırları içerisinde yer alan tüm mahalle ve köylerde bitki adları temel alınarak oluşturulmuş yer adları kapsamlı biçimde incelenmiştir. Araştırma kapsamında ilçede bulunan dört mahalle ve yirmi sekiz köyün tamamı ziyaret edilerek saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde yerel halkla yüz yüze görüşmeler yapılmış; özellikle muhtarlar ve ihtiyar heyeti rehberliğinde bitki adlarıyla anılan yerler yerinde görülerek kayıt altına alınmıştır. Böylece yer adlarının yalnızca sözlü kaynaklardan değil, aynı zamanda yerinde gözlem ve tespit yoluyla doğrulanması sağlanmıştır. Çalışmanın leksik-semantik tasnif aşamasında, bölgede kullanılan toplam altmış sekiz farklı bitki kaynaklı yer adı tespit edilmiştir. Elde edilen veriler, dilbilimsel ve anlamsal özellikleri dikkate alınarak sistematik biçimde sınıflandırılmış; her bir yer adı alfabetik sıra içerisinde sunulurken geçtiği mahalle veya köy bilgisiyle birlikte değerlendirilmiştir. Böylece Balışeyh ilçesindeki bitki adlarına dayalı yer adları hem dilbilimsel hem de kültürel açıdan kayıt altına alınarak bölgenin söz varlığına katkı sağlayacak sistemli bir veri ortaya konmuştur.

BULGULAR

Ardıç (Juniperus) Cupressaceae familyasına ait bitkilere verilen ortak isimdir. Her zaman yeşil özellik gösteren, kış mevsiminde yaprak dökmeyen ağaç ve ağaççıkları kapsar. Bu türlerin meyveleri sağlık alanında kullanılır. Ayrıca kimi türlerinden katran elde edilmektedir (Baytop, 2007, s. 33).

Ardıçlı<ardıç-lı. Beyobası köyünün batısında bir mevkidir. Ağacın bol olduğu bir yer olduğu için bu ad verilmiştir.

Ardıçlı<ardıç-lı. Işıklar köyünün güneydoğusunda bir yerdir. Ağaç türünden dolayı bu adı almıştır.

Armut (Pyrus communis) Dünya genelinde hem kuzey hem de güney yarımkürede üretimi yapılan armut, en değerli meyve türleri arasındadır (Seçmen, Demirci, Türk ve Leblebici, 1998, s. 317).

Armutlu arhaç<armut-lu arkaç. Kenanbeyobası köyünün kuzeybatısında yer alır.

Gök armut<gök armut. Battalobası köyünün kuzeyinde bir mevkidir.

Gök armut<gök armut. Selamlı köyünün batısında bir mevkidir.

Arpa (Hordeum vulgare) Buğdaygiller içerisinde bulunan ve taneleri malt üretimi ile hayvan yemi olarak değerlendirilen başlıca tahıllardan biridir (Seçmen vd. 1998, s. 317).

Aşşâ arpalıh<aşağı arpa-lık. Kulaksız köyünün doğusunda yer alır.

Arpalıh<arpa-lık. Aydınşeyh köyünün doğusunda bir mevkidir.

Ayva (Cydonia oblonga) Yaklaşık dört ila beş metreye kadar uzayabilen, kahverengi gövdeye sahip bir meyve ağacıdır. Pembe veya beyaz çiçekler açar. Türkiye’de özellikle ürününden yararlanmak amacıyla yetiştirilir (Seçmen vd. 1998, s. 234).

Ayva dede<ayva dede. Kenanbeyobası köyünün güneybatısındadır. Bu mevkide insanlar yağmur duasına çıkarlar. “dedeye çık-” tabiri kullanılır. Aynı zamanda kurban kestikleri ve toplandıkları kutsal bir yer olarak bildikleri için bu yer adını vermişlerdir.

Ayva deresi<ayva dere-si. Kenanbeyobası köyünün güneybatısında yer alan bir dere adıdır.

Ayva<ayva. Kenanbeyobası köyünde Ayva deresi yakınlarında yıkık bir yer.

Badem (Prunus dulcis) Yaklaşık altı ila sekiz metreye kadar büyüyen, diken içermeyen ve beyaz ya da pembe çiçekler açan bir ağaç türüdür.

Bâdem dede<bâdem dede. Beyobası köyünün güneyinde bir mevkidir. Yağmur duası ve kurban kesilmeye çıkılan badem ağaçlarının bol olduğu bir mevkidir.

Bâdem dede<bâdem dede. Uzunlar köyünün kuzeydoğusundadır. Yağmur duasına çıkılan kurban kesilen ve burada yaşayan insanlar tarafından kutsal olduğuna inanılan bir yerdir (Baytop, 2007, s. 40).

Ceviz (*Juglans regia*) Boyu 25–30 metreye kadar çıkabilen ve kış döneminde yapraklarını döken bir ağaç türüdür. Anadolu'da yabani olarak bulunmasının yanı sıra, peyzaj amaçlı park ve bahçelerde de yetiştirilir (Baytop, 2007, s. 58).

Cevizli dere<ceviz-li dere. Işıklar köyünün güneydoğusunda bir deredir.

Çalı Böğürtlen ve ahududuya benzer özellikler gösteren, kök hizasından dallanan ve sert, odunsu saplara sahip küçük bir bitkidir.

Çalı<çalı. İzzettin köyünün güneydoğusunda bir mevkidir. Çevresinde bodur bitkiler olduğu için bu adı almıştır.

Çal çayır bataklı<çal çayır bataklık-ı. Eldelek köyünün batısında yer alır. Sineğin ve sazlıkların bol olduğu bir bataklıktır.

Ğara çalı bāları<kara çalı bağ-lar-ı. Kulaksız köyünün güneybatısında bir mevkidir. Kara çalıların olduğu bir yerdir.

Ğara çallöz<kara çalı-lı öz. Kargın köyünün güneyinde bir mevkidir. Özün etrafındaki kara çalıdan dolayı bu ad verilmiştir.

Çam (*Pinus*) Yaklaşık 30–40 metreye kadar uzayabilen, 7–18 cm uzunluğunda koyu yeşil ve sert iğne yapraklar taşıyan bir çam ağacı türüdür (Seçmen vd. 1998, s. 126)

Çamiñ beli<çam-ıñ bel-i. Işıklar köyünün güneyinde bir mevkidir.

Çamlıca<çam-lı-ca. Hıdırşeyh köyünün kuzeybatısında bir mevkidir. Çam ağaçlarının bolluğundan dolayı bu ad verilmiştir.

Çamlıca<çam-lı-ca. Yenice köyünün kuzeydoğusunda yer alan çamlık bir bölge olduğu için ismini bundan dolayı alan bir mevki adıdır.

Çamlıh<çam-lık. Beyobası köyünün günyinde bir mevkidir. Bitki ismi olduğundan dolayı bu adı almıştır.

Çamlıh<çam-lık. Işıklar köyünün güneyinde yer alır.

Çamlıh<çam-lık. Kösedurak köyünün kuzeyinde bir mevkidir. Burası çam ağaçlarıyla dolu olduğu için bu adı almıştır.

Sakız Ağacı-Çıtlık (*Pistacia lentiscus*) 1–5 metre yüksekliğe ulaşabilen ve yıl boyunca yapraklarını koruyan bir ağaççıktır. Ege ile Akdeniz çevresinde sıkça yetişir. “Çıtımkık” adı verilen meyveleri çiğ olarak yenir.

Çıtlıklı<çıt-lık-lı. Karalı köyünün kuzeybatısında bir mevkidir. Bitki adından dolayı bu ad verilmiştir.

Dal: Ağacın gövdesinden çıkan ve dışa doğru büyüyen bölümlerin her biri.

Dal dede<dal dede. Işıklar köyünün doğusunda bir mevki adıdır. Bu mevkide bir ağaç vardır ve bu ağacın tek bir dalını bile koparmak uğursuzluklara yol açacağı inancından dolayı kimse dokunmaz.

Tek dal<tek dal. Kenanbeyobası köyünün kuzeyinde yer alan bir tepedir.

Elma (*Malus*) Yaklaşık 10 metreye kadar büyüeyebilen, ikensiz yapıda olup beyaz veya pembe çiçekler veren bir ağaçtır. Olgun meyveleri yenilebilir; kurutulmuş yabancı elma veya armut “Taşot” ya da “Taşut” adıyla bilinir (Baytop, 2007, s. 99).

Elmalı çeşme<elma-lı çeşme. Ulaklı köyünün kuzeyinde elma ağaçlarının bol olduğu bir mevkidedir.

Elmalı deresi<elma-lı dere-si. Ulaklı köyünün kuzeydoğusunda bir deredir. Elma ağaçlarının bol olduğu bir bölgede olduğu için bu ad verilmiştir.

Erik (*Prunus domestica*) Dikenli ya da dikensiz olabilen, kışın yapraklarını döken ve beyaz çiçekler açan ağaç veya ağaççık formundaki bitkileri kapsar (Baytop, 2007, s. 101).

Erikli<erik-li. Ulaklı köyünün doğusunda yer alır. Erik ağacının çok olduğu bir bölge olduğu için böyle denilmiştir.

Erikli<erik-li. Yukarıkarakısı köyünün batısında yer alır.

Fındık (*Corylus avellana*) Kayıngillerden olan bu tür, kuzey yarımkürenin ılık iklimlerinde ve ülkemizde çoğunlukla Doğu Karadeniz’de görülür. 6–7 metre yüksekliğe ulaşabilen ve geniş tepeli bir ağaççıktır.

Fındıcağ<fındık-çak. Kösedurak köyünün kuzeybatısında bir mevkidir. Yer küçük, verimli, sulak ve değerli olduğu için bu adı almıştır.

Kabak (*Cucurbita*) Gövdesi kısa olan, Kısa saplı, toprağa yakın büyüyen, ot halindeki bitkilere verilen addır (Seçmen vd. 1998, s. 212).

Ğabağ depe<kabak tepe. Battalobası köyünün kuzeyinde yer alan bir tepedir.

Ğabağ ğaya<kabak kaya. Hıdırşeyh köyünün kuzeydoğusunda yer alan bir kayadır.

Kavak (Populus) Yapraklarını kış mevsiminde döken ve yüksek boylara erişebilen büyük ağaçlardır (Baytop, 2007, s. 162).

Ğavaḥ çeşmesi<kavak çeşme-si. Ulaklı köyünün batısında bir çeşmedir. Bölgedeki mevkiden adını alır.

Ğavaḥ<kavak. Ulaklı köyünün batısında yer alır. Kavaklık bir bölge olduğu için böyle bilinmiştir.

Ğavaḥ<kavak. Kulaksız köyünün güneydoğusunda yer alır.

Ğavaḥ<kavak. Akçakavak köyünün doğusunda yer alır.

Ğavaḥlā<kavak-lık. Aşağıkarakısıık köyünün doğusunda ormanlık bir yerdir.

Ğavaḥlı bā suyu<kavak-lı bağ su-y-u. Kulaksız köyünün doğusunda yer alır. Kavaklık bir bölgedeki bağın yanındadır.

Ğavaḥlıḥ<kavak-lık. Akçakavak köyünün kuzeydoğusunda bir mevkidir. Çevresi kavak ağacıyla dolu olduğu için bu isim verilmiştir.

Ğavaḥlıḥ<kavak-lık. Dikmen köyünün güneybatısında bir mevkidir. Kavak ağaçlarının olduğu bir bölgedir.

Ğavaḥlıḥ<kavak-lık. İzzettin köyünün güneyinde bir mevkidir.

Ğavaḥlıḥ<kavak-lık. Koçubaba köyünün güneybatısında bir mevkidir

Ğanlı āvaḥ<kan-lı kavak. Karalı köyünün doğusunda bir mevkidir. Zamanında burada biri asılarak öldürülmüş bundan dolayı bu ad verilmiştir.

Ğocāvak<koca kavak. İzzettin köyünün güneyinde bir mevkidir. Suyun etrafında en büyük kavak ağacı olduğu için bu adı almıştır.

Karaağaç (Ulmus) Karaağaçgiller içinde yer alan ve kerestesi değerli ağaç türüdür.

Ğara āç<kara ağaç. Battalobası köyünün kuzeyinde yer alır.

Ğara āç<kara ağaç. Kulaksız köyünün kuzeydoğusunda bir mevkidir. Bitki türünden dolayı bu adı almıştır.

Ğara āçlīñ dibi< kara ağaç-lık-ıñ dip-i. Akçakavak köyünün güneyinde yer alır.

Ğara āç<kara ağaç. Işıklar köyünün doğusunda bir mevkidir.

Ğara āç<kara ağaç. Kösedurak köyünün batısında bir mevkidir. Ağaç türünün fazla olması bu mevkiye bu adı vermiştir.

Ğara āçlı<kara ağaç-lı Beşbüçak köyünün doğusunda bir mevkidir. Bölgedeki bitkilerden dolayı bu ismi almıştır.

Ğara āçlı<kara ağaç-lı. Karalı köyünün kuzeybatısında yer alır. Mevkideki bu bitki türünün fazla olmasından kaynaklı bu adı almıştır.

Ğara āçlı<kara ağaç-lı. Yenice köyünün güneydoğusunda yer alan bir mevkidir. Bitki türüne göre ismini almıştır.

Gül (Rosa) Dikenli yapıda, kışın yaprak döken ve beyazdan kırmızıya uzanan farklı renklerde çiçekler açan çalı görünümünde bir bitkidir. Türkiye’de yaklaşık 25 yabancı türü bulunur. Ayrıca pek çok çeşidi bahçelerde süs amacıyla yetiştirilir.

Ğül dere<gül dere. Dikmen köyünün güneyinde bir deredir.

Ğüllü çeşme<gül-lü çeşme. Uzunlar köyünün doğusunda bir çeşme adıdır.

İğde (Eleaagnus angustifolia) Boyu 7 metreye kadar ulaşabilen, dikenli ya da dikensiz özellik gösterebilen, sarı tonlarda, güçlü kokulu çiçekler açan bir ağaç veya ağaççık türüdür (Baytop, 2007, s. 141).

İdeli dere<iğde-li dere. Mehmetbeyobası köyünün güneyinde yer alır. İğde ağaçlarının bol olduğu bir yerdir. Bu mevkinin adı da ‘iğdeli’ olduğundan deresi de bu adı almıştır.

İdeli <iğde-li. Hıdırşeyh köyünün güneyinde bir mevkidir. İğde ağaçları bol olduğundan bu ad verilmiştir.

İdeli <iğde-li. Karalı köyünün kuzeyinde bir mevkidir. Sulak yer ve ağaç türünden dolayı bu adı almıştır.

İdeli <iğde-li. Aşağıkarakısı köyünün kuzeydoğusunda yer alan bir mevkidir. İğdelik bir alan olduğu için ismini bundan dolayı almıştır.

Meşe (Quercus) Quercus grubunu ifade eden bu genel ad, genellikle yapraklarını kış mevsiminde döken ağaç türlerini kapsar (Baytop, 2007, s. 207).

Meşeliğ<meşe-lik. Selamlı köyünün kuzeyinde bir mevkidir. Etrafında meşe ağaçları olduğu için mevki adını buradan alır.

Meşelik<meşe-lik. Kilevli köyünün güneybatısında yer alır. Etrafı meşeliklerle dolu olduğu için bu ad verilmiştir.

Nergis (Narcissus) Yumrulu yapıda, çok yıllık olan ve beyaz veya sarı çiçekler veren, otsu bitkilerdir. (Baytop, 2007, s. 214).

Nergis deresi<nergis dere-si. Kargın köyünün doğusunda nergis çiçeklerinin bol olduğu bir bölgeden geçen derenin adıdır.

Üzüm (*Vitis vinifera*) Türkiye’de özellikle Trakya ile Batı ve Güney Anadolu bölgelerinde yetiştiriciliği yapılan bu türün meyveler yüksek glikoz içeriği için değerlidir (Seçmen vd. 1998, s. 252)

Üzüm bā<üzüm bağ. Kargın köyünün doğusunda bir bağdır. Zamanında üzüm bağlarıyken şu an kurak bir yerdir.

Yonca (*Trifolium leguminosae*) Bir veya birkaç yıl yaşayabilen, otsu yapıdaki ve yaprakları çoğunlukla üç parçalı olan bitkilerdir.

Yoncalı<yonca-lı. Kulaksız köyünün doğusunda bir mevkidir. Yoncanın çok olduğu bir yer olduğundan bu ad verilmiştir.

Yoncalıh<yonca-lık. Kösedurak köyünün güneybatısında bir mevkidir. Bitki çeşidinden dolayı bu adı almıştır.

Eseniñ yoncalıh<jsā-nıñ yonca-lık. Hüseyinbeyobası köyünün güneyinde bir yerdir.

SONUÇ

Kırıkkale ili Balışeyh ilçesinin yirmi sekiz köyünde toplamda yirmi üç ayrı bitki adından oluşan altmış altı adet yer adları tespit edilmiştir. Tespit edilen söz konusu yer adları içinde en yaygın olanı “kavak”tır. Derlediğimiz yer adlarında kavak, on iki yer adı olarak tespit edilmiştir.

Yer adlarının tespiti, belgelenmesi ve akademik çalışmalarla kayıt altına alınması önem arz etmektedir. Çünkü küçük yerleşim birimi olan köy ve kasabalarda bile sosyal medyanın yayılması, şehirleşme ve bunun sonucunda dilde meydana gelen değişimler söz konusu yer adlarının kullanılmamasına ve unutulmasına sebep olmaktadır. Bölge halkın direkt ağzından çıkan terimlerin derlenmesi ve akademik çalışmalarla desteklenmesi, kayıt altına alınması yer adlarının korunmasını sağlamaktadır. Bu sayede gelecek nesillere aktarılabilir. Aktarılan sadece yer adları değil aynı zamanda kültürel mirasın devamıdır. Dolayısıyla bu çalışmada yer adlarıyla birlikte toplumsal hafızanın, geçmiş hatıraların, sosyokültürel bağların ve tarihî kimliğin de korunması sağlanmıştır.

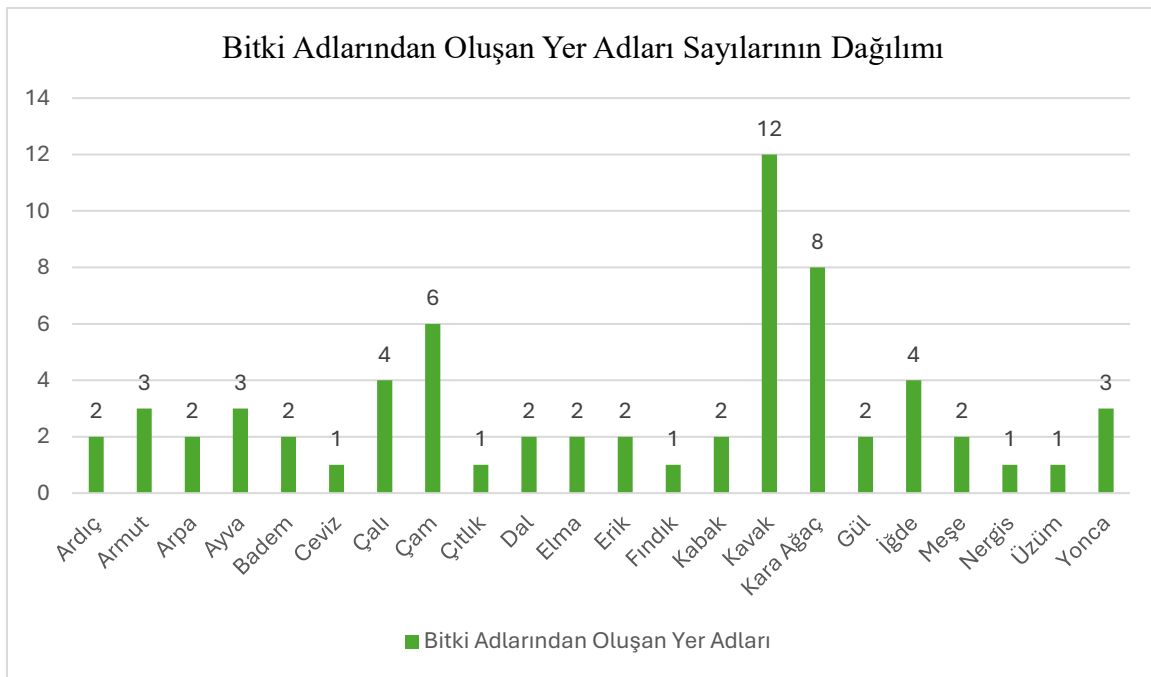
Bu çalışmada elde edilen bulgular, yer adlarının sadece dil ile ilgili olmadığını, aynı zamanda coğrafya, doğa ve insan yaşamıyla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bitki adlarına dayanan yer adlarının fazla olması, bölgenin geçmişteki bitki örtüsü, geçim kaynakları ve günlük yaşamı hakkında önemli ipuçları vermektedir. Özellikle “kavak” ve “çam” gibi adların sık kullanılması hem doğanın yapısını hem de insanların bu doğayla kurduğu ilişkiyi yansıtmaktadır. Elde edilen veriler, ileride yapılacak çalışmalar için de yol gösterici niteliktedir. Farklı bölgelerdeki benzer çalışmalarla karşılaştırma yapıldığında,

yer adlarındaki benzerlikler ve farklılıklar daha açık bir şekilde görülebilecektir. Bu da Türkiye’de yer adlarının daha kapsamlı bir şekilde incelenmesine katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, Balıseyh örneği üzerinden yapılan bu çalışma, yer adlarının korunmasının önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu adların kayıt altına alınması, dijital ortamlarda saklanması ve eğitimde kullanılması, kültürel mirasın devamı açısından büyük önem taşımaktadır. Böylece hem dil hem de kültür gelecek nesillere aktarılabilir.

Tablo:

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2003). Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Baytop, T. (2007). Türkçe bitki adları sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eren, H. (2018), Yer adlarımızın dili. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Evcı, Ü. (2019), Balıseyh ilçesi yer adları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Keleş, D. (1996), Türk adbilimi bibliyografyası (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Seçmen, Ö., Demirci Y., Türk G., Leblebici E. (1998). Tohumlu bitkiler sistematığı. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Şahin, İ. (2011). Yeradıbilimi araştırmalarında mikrotoponiminin yeri, önemi ve araştırma yöntemi: Tırnak köyü (İçel/Gülnar) örneği. Turkish Studies, Volume 6 (1) Winter, 1807-1830.

